

Европейски съд по правата на човека

Х. срещу Франция

(X. v. France)

Жалба № 18020/91, А.234-С

Решение от 31 март 1992 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 1: разумен срок на производството при спор относно граждански права и задължения

При преценката за разумния характер на продължителността на производството съгласно установените в практиката на Съда критерии – сложността на делото, поведението на жалбоподателя и на компетентните държавни органи – във връзка с последния критерий трябва да се вземе под внимание и какъв е заложеният в спора интерес на жалбоподателя. Когато той е жизнено важен, както в случая поради неизлечимата болест, от която е страдал жалбоподателят, и прогнозата за продължителността на живота му, съществува опасност всяко забавяне на производството да обезсмисли решението на съда и се изисква изключително усърдие.

Фактите по делото

Г-н Х., френски гражданин, роден през 1936 г. и починал на 2 февруари 1992 г., бил хемофилик. В периода септември 1984 г. - януари 1985 г. му били направени няколко кръвопреливания в болница в Париж. На 21 юни 1985 г. било установено, че е серопозитивен. Тъй като били заразени и много други хемофилици, Френската асоциация на хемофилиците се опитала да постигне споразумение с държавата за обезщетяване на вредите, претърпени от нейните членове, заразени по този начин. След като не успяла, тя препоръчала на членовете си да заведат дела срещу държавата преди изтичането на 4-годишния давностен срок.

На 1 декември 1989 г. жалбоподателят подал предварително искане за обезщетение до министъра на здравеопазването, както го задължавал законът. Той твърдял, че е заразен в резултат на небрежността, която е проявил министърът, като не е въвел своевременно подходящи правила за снабдяването с кръвни продукти. 649 подобни искания били изпратени до министъра. Искането на г-н Х. за обезщетение в размер на 2 500 000 френски франка било отхвърлено на 30 март 1990 г., ден преди изтичането на четиримесечния законов срок за вземане на решение.

На 30 май 1990 г. г-н Х. подал жалба до Парижкия административен съд, с искане за отмяна на отказа на министъра и за осъждане на държавата да плати претендираното обезщетение, ведно със законната лихва. Около четиристотин

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

подобни жалби постъпили в административните съдилища. Те били разпределени за разглеждане от Парижкия административен съд и повдигали въпроси, общи за всички случаи (отговорността на държавата при определяне на правилата за кръвопреливане), както и специфични такива (дата и условия на заразяване). На 11 юли 1990 г. жалбоподателят депозирал писмени бележки, които съдът изпратил на министъра на 22 август. Той наблягал на последствията, които имало за него откритието, че е серопозитивен, и "мисълта, че е потенциално засегнат от една неизлечима болест." В допълнителни бележки от 29 октомври той подчертавал спешния характер на своето дело, дължащ се на влошаването на здравословното му състояние. По тази причина настоявал съдът да упражни дадените му от закона правомощия да задължи ответната страна да депозира становището си в кратък срок. Той подчертавал, че това би било в съответствие с правото му на гледане на делото в разумен срок, съгласно чл. 6, т. 1 от Конвенцията, и не би трябвало да затруднява министъра, тъй като обстоятелствата по случая вече са били разгледани при постановяването на изричния му отказ месеци по-рано. Становището на министъра било депозирано в съда на 21 февруари 1991 г. и връчено на жалбоподателя на 27 февруари. В него министърът искал от съда да отхвърли претенцията за обезщетение, но ако прецени, че държавата е проявила небрежност, да назначи експерт, който да установи дали вредите, за които жалбоподателят търси обезщетение, са наистина последица от такава небрежност. До 18 декември 1991 г., датата на първото съдебно заседание, съдът изискал информация и документи от редица институции, необходими както по всички дела на хемофилици, така и по конкретния случай на г-н Х. През септември той вече бил болен от СПИН и уведомил за това съда. Два дни след заседанието съдът произнесъл решението си, с което отхвърлил исканията на жалбоподателя.

На 20 януари 1992 г. г-н Х. подал жалба пред апелативния административен съд. Производството пред този съд, продължено след смъртта му от неговите родители, било все още висящо по време на разглеждането на делото от Европейския съд.

Резюме на решението на Европейския съд

Жалбата на г-н Х. е подадена до Европейската комисия на 19 февруари 1991 г. с оплакването, че делото му не е било гледано в разумен срок, както изисква чл. 6, т. 1. След неговата смърт в производството са встъпили родителите му като негови наследници.

А. Приложимост на чл. 6, т. 1

Според правителството тази разпоредба е неприложима. Като е завел дело пред административните съдилища, г-н Х. се е оплаквал от несвоевременното упражняване от страна на министъра на здравеопазването на възложените му от закона правомощия в областта на здравната политика. Той се е основавал единствено на отговорността на държавата за твърдяна небрежност при упражняването на нейната регулираща власт, което във Франция е извън обсега на гражданското право.

Съдът напомня постоянната си практика, според която понятието "граждански права и задължения" не следва да се определя единствено от

вътрешното право на държавата-ответник и чл. 6, т. 1 се прилага независимо от статута на страните и от характера на законодателството, което установява реда, по който следва да се реши спорът – достатъчно е изходът от производството да е от решаващо значение за частни права и задължения. “Именно така е в разглеждания случай, предвид целта на заведеното дело, затова чл. 6, т. 1 е приложим.”

Б. Съобразност с чл. 6, т. 1

1. Периодът, който следва да се разгледа

Той започва на 1 декември 1989 г., когато жалбоподателят е подал предварителното си искане до министъра на здравеопазването, и все още (към 31 март 1992 г.) не е приключил, тъй като г-н Х. е подал жалба до Парижкия апелативен административен съд на 20 януари 1992 г. Следователно, този период вече надхвърля две години.

2. Разумният характер на продължителността на производството

“Разумният характер на продължителността на производството трябва да се прецени в светлината на обстоятелствата на случая и като се имат предвид установените в практиката на Съда критерии – сложността на делото, поведението на жалбоподателя и на компетентните държавни органи. Във връзка с последния критерий, трябва да се вземе под внимание и какъв е заложеният в спора интерес на жалбоподателя.”

а) Сложност на делото

“По мнение на съда делото се е отличавало с известна сложност и може да е било необходимо проучване, за да се определят отговорността на държавата и нейният обхват. Независимо от това обаче, правителството вероятно от дълго време е съзнавало, че предстоят такива производства. За него е било възможно да се сдобие с голяма част от необходимата информация и то е следвало да възложи изготвянето на обективен доклад по въпроса за отговорността веднага след започването на делата срещу него.”

б) Поведение на жалбоподателя

Правителството критикува жалбоподателя за това, че не е представил своевременно медицинска информация за здравословното си състояние и не е заявил достатъчно ясно, че вече е развил СПИН. Спешният характер на такива дела не може да бъде преценяван абстрактно. Според правителството жалбоподателят е направил грешка и като е избрал този труден път за търсене на обезщетение, вместо например да заведе дело срещу доставчиците на заразената плазма или срещу центровете, в които се е извършвало кръвопреливането. “Съдът отбелязва, че още в писмените си бележки от 11 юли 1990 г. жалбоподателят е подчертал последствията, които е имало за него откритието, че е серопозитивен, и “мисълта, че е потенциално засегнат от една неизлечима болест”. В допълнителните си бележки от 29 октомври 1990 г. той е заявил, че състоянието

му се е влошило. Следователно, още преди да узнае на 10 септември 1991 г., че е развил СПИН, той е обърнал внимание на административния съд върху влошаването на състоянието си и върху непосредствения характер на сериозния риск, пред който е изправен. Съдът прибавя, че изборът на способ за търсене на обезщетение принадлежи единствено на жалбоподателя.”

в) Поведение на националните власти

“Жалбоподателят се оплаква, че министърът е изчакал последния ден на предписания от закона четиримесечен срок, за да отхвърли предварителното му искане, и че е представил своето писмено становище пред административния съд чак на 21 февруари 1991 г. (...)

Правителството поддържа, че една страна по дело не може да бъде критикувана за това, че е използвала целия предоставен ѝ от закона срок за отговор и че представянето на становището не е било задължително за продължаването на производството.

Съдът може да приеме този аргумент само доколкото го позволяват характерът и значимостта на интереса на жалбоподателя, заложен в процеса.

Жалбоподателят признава, че разглеждането на едно дело отнема на френските административни съдилища средно две години и че разглеждането на неговото дело не е било по-дълго от нормалното. Той твърди обаче, че независимо от това, неговото дело - подобно на делата на другите заразени хемофилици – е следвало да бъде разгледано по спешност, тъй като средната продължителност на живота на засегнатите лица е от 16,7 до 28,5 месеца.”

Съдът отбелязва, че писмените бележки на жалбоподателя са били изпратени на министъра едва месец след постъпването им; на министъра е бил даден обичайният 3 месечен срок за отговор, който е можел да бъде съкратен предвид характера на делото; след изтичането му съдът не го е задължил да представи становището си, макар и жалбоподателят изрично да е поискал това; съдът е решил събирането на допълнителна информация едва 40 дни след получаването на становището на министъра и не е предприел мерките, които е могъл да вземе съгласно закона за по-бързото ѝ получаване.

“Подобно на Комисията, Съдът приема, че интересът на жалбоподателя, заложен в производството, е бил от жизнено значение за него, като се имат предвид неизлечимата болест, от която е страдал, и прогнозата за продължителността на живота му. Съществувала е опасност всяко забавяне да обезсмисли решението на съда. Накратко, в този случай се е изисквало изключително усърдие, независимо от числото на висящите дела и особено като се има предвид, че се е касаело за спор, фактите по който правителството е познавало добре от няколко месеца и чиято сериозност трябва да е била очевидна за него. Въпреки това административният съд не е използвал правомощието си за издаване на разпореждания за ускоряване на производството, макар от 29 октомври 1990 г. да е бил уведомен за влошеното здраве на г-н Х. По-специално, съдът е бил длъжен веднага след образуване на делото да направи проверка относно отговорността на държавата и да принуди министъра да представи писменото си становище или да се произнесе без да го чака. След цялостна преценка на обстоятелствата по случая Съдът намира, че разумният срок е бил вече надхвърлен, когато е било обявено решението на 18 декември 1991 г. Последвалото производство пред Парижкия апелативен административен съд не

може да поправи това, независимо от изхода му по съществото на делото. Следователно, налице е нарушение на чл. 6, т. 1.”¹

На основание чл. 50 Съдът задължава държавата да заплати на родителите на жалбоподателя 150 000 франка обезщетение за претърпените от него морални вреди и 30 000 франка разноски.

---

¹ Решението е единодушно.